

Skollagsberedningens förslag till ny skollag

Sammanfattning

I denna departementspromemoria redovisas ett förslag till en ny skollag för skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna som anordnas av det allmänna eller av enskilda. Förslaget har tagits fram av en arbetsgrupp, Skollagsberedningen, på uppdrag av statsrådet Jan Björklund.

Utgångspunkten för förslaget till en ny skollag är att presentera en tydlig och enkel struktur, som i så stor utsträckning som möjligt är gemensam för alla skol- och verksamhetsformer och alla huvudmän. Förskolan blir en egen skolform och de fristående skolorna och förskolorna blir en del av skolväsendet.

I skollagens inledande kapitel finns *övergripande mål för barn- och ungdomsutbildningen* och bestämmelser om lika tillgång till utbildning och alla elevers rätt till likvärdig utbildning. De övergripande målen för vuxenutbildningen finns i respektive skolformskapitel. I kapitlet definieras också vissa centrala begrepp såsom elev, enskild, fristående skola och förskola, skolenhet, undervisning och utbildning. Här läggs vidare den övergripande värdegrunden för skolväsendet fast. Utbildningen vid en skolenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell, medan en fristående förskola eller skola kan ha en konfessionell inriktning, där deltagande i de konfessionella inslagen ska vara frivilligt. Läroplanerna ska gälla för alla förskolor och skolor, oavsett huvudman. Genom en tydlig koppling till Barnkonventionen klargörs också att barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning. I motivtexten redogörs för den utveckling på förskole- och skolområdet som lett fram till behovet av en ny skollag.

I lagens andra kapitel som behandlar *huvudmän och ansvarsfördelning* fastläggs och förtydligas ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna. Regler finns om godkännande av fristående skolor, förskolor, förskoleklasser och fritidshem. Rektors pedagogiska ledningsansvar förstärks. Förskolan ska ledas av en förskolechef. Bestämmelserna som reglerar lärares behörighet m.m. är överflyttade i oförändrat skick från 1985 års skollag i avvaktan på beredningen av förslagen i Lärarutredningens slutbetänkande *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52).

En samlad elevhälsa införs med förebyggande och hälsofrämjande syfte. För elevhälsans medicinska, psykosociala, psykologiska och specialpedagogiska insatser ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Det ska också finnas tillgång till sådan kompetens att vuxnas och elevers behov av vägledning och information inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Regleringen av kravet på tillgång till skolbibliotek förtydligas i skollagen.

I lagens tredje kapitel finns bestämmelser om *elevernas utveckling mot målen*. Alla elever ska ges den ledning och den stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Regleringen av processen som leder till beslut om särskilt stöd och ett åtgärdsprogram blir tydligare. Ett beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Bestämmelser om utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner och grundläggande bestämmelser om betyg flyttas från förordning till lag. Ett antal förslag ska förstärka möjligheten för eleverna att få rättvisa och likvärdiga betyg. Ett uppenbart felaktigt betyg ska kunna rättas om det kan ske snabbt och enkelt.

Bestämmelserna om betygssteg och betygsbeteckningar har utformats i enlighet med riksdagens beslut om den nya betygs-skalan (prop. 2008/09:66. bet. 2008/09:UbU5, rskr.

2008/09:169). De nya reglerna innebär att när betyg sätts ska betygsstegen A, B, C, D, E och F användas. Betygsstegen A-E betecknar godkända resultat och F betecknar icke godkänt resultat. Om underlag för bedömning av en elevs kunskaper saknas på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte ges. Detta ska markeras med ett horisontellt streck i betygs katalogen. Betyget F och streckmarkering när betyg inte kan sättas ska dock inte användas i skolformer för elever som har en utvecklingsstörning.

Regler för *kvalitetsarbete och inflytande* samlas i ett gemensamt fjärde kapitel i skollagen. Huvudmän, skolor och förskolor ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Kravet på kommunal skolplan och kvalitetsredovisning avskaffas. Vid varje skolenhet ska bedrivas ett systematiskt arbete med barnens, elevernas och vårdnadshavarnas inflytande. Rektor och förskolechef ansvarar för att det finns ett eller flera forum för samråd. Bestämmelser införs också om att en kommun eller ett landsting får inrätta lokala styrelser inom den del av skolväsendet som kommunen eller landstinget är huvudman för.

I kapitlet om *trygghet och studiero* finns bestämmelser om skolans arbetsmiljö och disciplinära åtgärder m.m. Rektor och lärare får möjlighet att vidta tillfälliga åtgärder för att värna alla elevers trygghet och studiero. En elev i grundskolan ska kunna avstängas från undervisningen under kortare tid. Föremål som används för att störa undervisningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i skolan får omhändertas.

Bestämmelser om *skolplikt* samlas i ett kapitel. Om en elev uppnått målen innan skolplikten upphör, upphör skolplikten tidigare. För den elev som inte gått ut högsta årskursen, när skolplikten upphör, förlängs skolplikten ett år. Reglerna om befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen utformas väsentligt mer restriktivt än idag. För att betona att befrielse bara ska komma i fråga i särpräglade undantagsfall ska befrielse bara kunna medges när det finns synnerliga skäl. Regler om information vid frånvaro införs. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från utbildningen bör rektor samma dag se till att vårdnadshavaren underrättas.

Offentliga och fristående förskolor regleras i ett gemensamt kapitel. Kommunen beslutar om godkännande av fristående förskola och ansvarar för tillsynen. Reglerna för förskoleklassen kvarstår men de organisatoriska bestämmelserna för förskoleklassen samordnas i större utsträckning med de bestämmelser som gäller för grundskolan. Bestämmelser om modersmålsstöd i förskolan och förskoleklassen förs in i lag. Statens skolinspektion ska i fortsättningen godkänna alla förskoleklasser med enskild huvudman.

Grundskolan regleras i det nionde kapitlet. Timplanen och kursplanerna ska gälla både offentliga och fristående grundskolor. Det införs ett bemyndigande som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter som innebär undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen samt avvikelser från bestämmelserna för kursplaner för fristående grundskolor med särskild pedagogisk inriktning. Ett bemyndigande införs om att utfärdade föreskrifter om att antagningsprov ska kunna användas för urval till utbildningar som kräver speciella färdigheter fr.o.m. årskurs 7 och i vissa undantagsfall fr.o.m. årskurs 4. Kommunen ska i undantagsfall oberoende av elevens och vårdnadshavarens inställning kunna flytta en elev till en annan skola om det är nödvändigt för övriga elevers trygghet och studiero. Reglerna om skolskjuts är i allt väsentligt oförändrade men kommunen får skyldighet att erbjuda skolskjuts i vissa ytterligare fall om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska konsekvenser för kommunen. De övergripande bestämmelserna om modersmålsundervisning flyttas från förordning till lag för grundskolan och övriga obligatoriska skolformer.

Särskolan delas upp i två skolformer, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Träningskolan finns kvar som inriktning inom grundsärskolan. Elever med autism eller autismsliknande tillstånd tillhör personkretsen endast om de också har en utvecklingsstörning eller om de har ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. För att betona vikten av en noggrann utredning inför beslut om mottagande i

särskolan införs en bestämmelse som slår fast att utredning inför beslut om mottagande ska omfatta en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning.

Bestämmelserna för *specialskolan och sameskolan* överensstämmer så långt möjligt med bestämmelserna för övriga skolformer.

Fritidshemmet är ett komplement till förskoleklass och den obligatoriska skolan och får ett eget kapitel i skollagen.

Bestämmelserna i skolformskapitlen för *gymnasieskolan* finns inte med i remissutskicket. Regeringen har nyligen i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) lämnat förslag om en reformerad gymnasieskola. Förslagen i nyss nämnda proposition kommer att arbetas in i förslaget till ny skollag i ett senare skede.

När det gäller *gymnasiesärskolan* införs bl.a. regler om ansökan, individuella studieplaner och utvecklingssamtal. Vidare införs en skyldighet att närvara i undervisningen samt en rätt för elever som har särskilda skäl med hänsyn till sina personliga förhållanden att få mottas i annan kommuns gymnasiesärskola.

De tre skolformerna inom *vuxenutbildningen* regleras i kapitel 18-20. Särvox byter namn till särskild utbildning för vuxna. Samma regler för personkretsen gäller som för grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Svenskundervisning för invandrare byter namn till utbildning i svenska för invandrare. Förkortningarna komvux, särvox och sfi utmönstras ur skollagen. För varje elev i kommunal vuxenutbildning liksom i särskild utbildning för vuxna och i utbildning i svenska för invandrare ska det finnas en individuell studieplan. I övrigt innehåller kapitlen som rör vuxenutbildningen få materiella förändringar, bl.a. i avvaktan på att regleringen av den nya gymnasieskolan ska arbetas in i förslaget till ny skollag.

Dagens regler om *entreprenad och samverkan* ska förtydligas och sammanföras i ett kapitel i skollagen.

I avsnittet *Vissa särskilda utbildningsformer* regleras internationella skolor, utbildning vid särskilda ungdomshem, särskild undervisning, bl.a. på sjukhus, samt annat sätt att fullgöra skol-

plikten. Villkoren för ett medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt ska skärpas genom att det ska krävas synnerliga skäl. Regleringen av pedagogisk omsorg i form av familjedaghem, flerfamiljslösningar etc., öppen förskola, öppen fritidsverksamhet samt omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds bildar ett eget kapitel i skollagen under beteckningen *annan pedagogisk verksamhet*. Hemkommunen ska sträva efter att tillhandahålla omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds, om föräldrarna inte själva kan ordna omsorgen.

Ansvar för *statlig utvärdering och kvalitetsgranskning* regleras i skollagen. Statens skolinspektions ansvar för tillsyn fastställs. Möjligheter för staten att använda sanktioner både mot enskilda och offentliga huvudmän, t.ex. i form av vite, införs. Bestämmelser om *Skolväsendets överklagandenämnd* samlas i ett kapitel i skollagen, liksom bestämmelser om *överklagande*. Vissa beslutsformer som i dag endast kan vara föremål för s.k. laglighetsprövning ska kunna överklagas genom s.k. förvaltningsbesvär, bl.a. överklagande av beslut i fråga om skolskjuts, åtgärdsprogram samt en kommuns beslut i fråga om ekonomiskt stöd till inackordering.

I ett avslutande kapitel i skollagen samlas vissa *övriga bestämmelser*, bl.a. om bosättningsbegreppet, vilket påverkar rätten till utbildning för vissa grupper av barn och ungdomar som inte är bosatta i Sverige. Förutom t.ex. regler om tystnadsplikt och talerätt finns här också en ny bestämmelse om skyldigheten för fristående skolor att överlämna betygshandlingar till elevens hemkommun.

Härutöver remitteras ett kapitel om förslagens ekonomiska konsekvenser.

Skollagsberedningen avser återkomma med förslag till ändringar i annan lagstiftning, förordningsreglering samt ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

REGERINGSKANSLIET

PRESSMEDDELANDE

15 juni 2009

Utbildningsdepartementet

Skollag för kunskap, valfrihet och trygghet

I dag har utbildningsminister Jan Björklund presenterat Utbildningsdepartementets förslag till ny skollag, Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet (Ds 2009:25).

- Den elev som behöver hjälp och stöd ska ha rätt till det och den som är duktig har också rätt till stimulans, säger utbildningsminister Jan Björklund om den nya skollagen.

WEBBUTSÄNDNING

Se pressträffen i efterhand.

Skollagen, som är en av Sveriges mest omfattande lagar och gäller alltifrån förskola till vuxenutbildning, har omarbetats totalt. De ändringar som föreslås gäller en rad olika områden, till exempel elevers och vårdnadshavares rättssäkerhet och skarpare sanktioner för Skolinspektionen. Skollagsförslaget innehåller också förslag som stärker elevernas rätt att lära sig så mycket som möjligt.

FAKTA OM FÖRSLAGET**Övergripande**

En viktig utgångspunkt för förslaget är att den nya skollagen ska ha en tydlig och enkel struktur med regler som så långt det är möjligt är gemensamma för alla skolformer och huvudmän.

Förskolan föreslås bli en egen skolform. Fristående skolor och förskolor ska bli en del av skolväsendet och friskolorna ska rätta sig efter samma regelverk som kommunala skolor. Det innebär bland annat att de, med vissa begränsade undantag, ska följa kurs- och läroplaner och sätta betyg.

Skolinspektionen ges möjlighet till skarpare sanktioner mot de huvudmän som missköter sig. Myndighetens viktigaste sanktioner blir

- möjlighet att utfärda vitesförelägganden,
- befogenhet att själv rätta till missförhållanden i en kommunal skola,
- möjlighet att dra in tillståndet för skolor som gång på gång får åtgärdsförelägganden för samma sak, samt
- möjlighet att i särskilt allvarliga fall stänga en skola med omedelbar verkan.

Sidfot

Fokus på kunskap

Rättigheterna för den elev som behöver stöd och hjälp ska tydliggöras. Kraven på att utreda en elevs behov av särskilt stöd ska bli tydligare och beslut om åtgärdsprogram ska kunna överklagas.

För elever med speciella färdigheter i ett ämne blir det tillåtet att anordna antagningstester för särskilda profilklasser från årskurs sju i grundskolan.

Stärkta rättigheter

Eleverna ska ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator inom elevhälsan. Eleverna ska också ha tillgång till studie- och yrkesvägledning. Vidare ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Dessa regler gäller även för fristående skolor.

Den som har nekats plats vid en särskild skola med anledning av "betydande ekonomiska och organisatoriska svårigheter" ges ökad rättssäkerhet.

Ökad trygghet och studiero

Lärares och rektorers allmänna befogenheter förtydligas. Dessutom införs en trappa av sanktioner med fler disciplinära åtgärder för elever som stör andra elevers trygghet och studiero. Nya åtgärder som föreslås:

- "försittning",
- skriftlig varning även i grundskolan, samt
- tillfällig avstängning även i grundskolan.

Övriga förslag

Några andra förslag är att Skolinspektionen ges möjlighet att granska vilka bidrag en skola får, att skolmaten ska vara näringsriktig och att byråkratin ska minska.

Dessutom försvinner möjligheten att läsa redan godkända gymnasiekurser på komvux för att höja betyget.

Två olika utredningar som rör skollagen kommer att tillsättas senare; dels om möjligheten att införa försöksverksamhet med flexibel skolstart, dels om omprövning av betyg.

Tidsplan

Förslaget ska nu remitteras. Regeringen avser att lägga fram en proposition om en ny skollag våren 2010 och lagen kan börja gälla den 1 juli 2011.

KONTAKT

Anna Neuman
Pressekreterare hos Jan Björklund
08-405 25 03
070-188 65 55
e-post till Anna Neuman

RELATERAT

- Om den nya skollagen
- Sammanfattning: Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet (Ds 2009:25)

LADDA NER